

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

СЕЋАЈМО СЕ НАШЕГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

Пре једно годину дана издао је управни одбор народног позоришта позив, у ком је разложио стање народног позоришта, па је навео, да би му се опстанак могао осигурати заувек, кад би свака душа српска приложила по један новчић на народно позориште, или кад би му се бар давало оно, што се у многим приликама прелива у нас изобила. Томе позиву одазвао се, као увек, прво Нови Сад, где се на ту цел скунило родољубивим заузимањем Корнела Јовановића и Ђоке М. Поповића у течају прошле године до 1000 фр. а. вр. добровољних, месечно редовно уплаћених прилога, а прикупиће се и за ову годину толико исто. За Новим Садом долази Темишвар од прилике са 300 фр., Рума са 200 фр., Чаково са 200 ф., Феудварац са 80 фр., Баја са 80 фр., Каменица са 50 ф., Шид са 30 ф., а сигурно би се одазвала и друга наша места, да је само у сваком нашем месту било људи, који би се зату ствар својски заузели. Истина, да су времена тешка, али се баш у тешким временима и огледа право родољубље. За доказ томе може нам бити Земун, где се склонио женски одбор, да приди игранку у корист народном позоришту, а то видимо и у Новоме Саду, где су новосадањке сматрале за своју родољубину дужност да учине то исто. За што се не би могла и друга места српска угледати у земунске и новосадске места родољубиће? Та за то се не ишту бог зна какве жртве, него само мало труда и добре воље за народну ствар, а тога ће ваља да још бити у нашим Српкињама и Србима!

Као што је познато, потребе народног позоришта сведене су на таку малу меру, да се већ на мању свести не могу, а да се са свим не проманиши цел, коју овакав народни завод мора имати, особито код нас, где све сами готово из

нова морамо стварати, где нам се на толике обизире ваља освртати, где толиким изискавањима треба одговарати, а покрај свега где морамо још име и достојанство нашега народа непрестано пред очима имати. У тајвом критичком стању жалосно је и помислити само, да није обезбеђен опстанак и будућност првог српског народног позоришта у случају какве непредвиђене нужде. А ко нам јемчи, да се таква нужда, од које нас је до сад сачувала само срећа и устостручена енергија појединих родољуба у Новоме Саду и на страни, — ко нам јемчи, да се таква нужда у овим тешким временима не ће појавити? Зар да увек стрепимо од овога страшила? Зар да никад не умиримо и себе и све пријатеље народног напретка, да смо судбу овог народног нашег завода, ако и не за свагда, а оно бар до бољих времена обезбедили?

За ово се не иште ништа много. Знамо, да сад није време, у ком се може што изванредно тражити и очекивати. Али, били то што изванредно или немогуће било, да се на н. пр. сложе у целом српском народу до 600 пријатеља народног позоришта, који би за две три године, док не настану боља времена, давали месечно по једну форинту на обезбеђење народног позоришта? Та само по један новчић добровољног годишњег пореза на сваку српску главу у Срему, Бачкој и Банату, па смо овај народни завод обезбедили.

За нас је наше народно позориште од много веће важности, него н. пр. народно позориште мађарско за Мађаре. Оно постоји за једну варош, а наше постоји и ради за читав народ. Престанак мађарског позоришта, што се не може ни замислити поред њиховог заузимања за народне ствари, не би Мађари ни осетили, или би га лако првом згодном приликом опет у живот при-

вели. Али престанак нашег позоришта био би неописан удар за нас, нити би се од те ране могли скоро подићи. Покрај грдне штете за народни језик и књижевност и за цео наш друштвени живот, служио би такав догађај свима противницима нашима за доказ, да смо незрели за виши духовни живот. Кад би наше позориште још и сад, после оваког напредовања, морало престати, нема изгледа, да би се нико више усудио и мислити, а камо ли радићи, да га опет приведе у живот. Па ако би се кад год, после дужег времена, и нашло родољуба, који би имали воље, снаге одважности и постојанства, да се таквога рада лате, а они би, као и ми, све из нова морали почети, јер би се са свим прекинула она жица, која би ову нашу радњу са њиховом свезивала, као што је прекинута била жица и између нашега рада и онога, што су старији наши на том пољу радили.

Од тога удара може нас само то спаси, ако се у овим тешким временима својски заузмемо, да останак нашег позоришта по силама својим обезбедимо, бар дотле, докле српски народни сабор не дође у тај положај, да може овај културни завод достојно потномоћи, као

што је то г. 1871. и покушао, одредивши му годишњу припомоћ од 3000 фр. кроз 3 године, али која одлука, на жалост, ни до данас још није извршена!

Чувајмо дакле наше позориште докле га имамо као зеницу у оку, а последице ће показати, какво сам неоцењено благо потомцима нашима у њему сачували.

Завршујемо знаменитим речима Ј. Ђорђевића, штампанима у „Позоришту“: „Народ је већан, народ је јак, народ је богат. Њему нема смрти док се сам не убије; његове милице стварају ћелеме војске; његови новчићи стварају милионе; па зар и он да дође као дужник, који свој дуг пориче, или га платити не може? Зар народ читав, зар милиони народних глава да изјаве, да су „банкроти“ где је говор о своти, са којом један једини човек средњег имања може да расцомаже? А не, то не сме да буде, и док има у народу још само једно попутено перо и једна поштења душа, и то једно перо, и она једна уста треба да војују против те грдне срамоте, коју хоће да му нанесе глупост, или бессвесност појединих, који јавно у његово име говоре, и своје мање њему пришивавају.“

ШЕКСПИР И СТАРОЕНГЛЕСКА ДРАМА.

(Наставак.)

Како што се зна, није Шекспир ишао ни у какву велику школу, и у оните, колико нам је дано, није он књигом и науком правилно изучен — те за то га савременици не држаху ни подашта, што се тиче његовога знања и уметничког изражења; више од двеста година гледаху њега поштовачи му само као генија од природе, који самоук и непометен студијом и правилом, шеће као такав месечар најопаснијом висином од лепоте. Чак и у најновијим списима о његовим драмама има који држе, да песника још треба бранити од тог старинског прекора му са незнаша. Тако је то тешко, искоренити старе предрасуде! А овамо ако прочиташ ма и једаред драме шекспирове, дosta ти је, па да се увериш, како песник писање дела своја не само с највећом разборитошћу и с рачуном, него да он у власти имаде и свеколико научно изражење свога доба. Најновије време најтемељнијим испитивањем оправда га у томе са свим,

и господи, која најпре читав занат тераху онајдајући га, сад га с истом ревношћу примају као свога. Који изучавају природу, чуде се његовом знању и доказују, како он никад не изнесе какву слику погрешно, као што је то чешће пута у других великих песника (на пр. у Шилера); један енглески на гласу најславнији правник потврђује, да је Шекспир морао бити правник од заната, јер другчије не да се протумачити, откуд он тако знаде законе, од куд ли онаје проницање у најтеже одношаје правне. Бокиел је написао читаву књигу: „The Medical Knowledge of Shakespeare“ (медицинско знање у Шекспиру); славне француске легаре сума-сишлих, Шинела и Ескирола наводи Магин за сведоче, да Шекспир мора бити да је психијатрију учио, као што се то види по томе, како је он оштро умео посматрати сумасише и приказати их са свим правилно; морнари по занату чуде се његовом наутичном мореплов-

ском знању, а није ни без „Расматрања религиозног значаја шекспировог“ (изашло у Хајделбергу г. 1858.) па да и не поменемо енглеских списа о томе. Највећи државници, војсковође, филозофи, песници и историци, чудесни се сматраху га и признају, да је у његовим делцима неиспрљиво време за изазивање нових мисли и за наук; највећи говорници гледе своје беседе да наките

његовим речима и потврдом, вечитом истином његових изрека; најбољи сликари надмеђу се, да достојанствено изведу његове, од њега створене слике и прилике; глумцима приказивају дају његова дела највише задаће од вештине и сваки непокварени гледалац и читалац налази у њима најувишијега уживања.

(Наставиће се.)

СЛУСТАЊЕ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Максим Црнојевић), приказан је на нашој позорници 19. јануара о. г. Нема у нас ни једне трагедије, о којој наши критичари тако различито мисле, као о „Максиму Црнојевићу“. По једнима се „Максим“ и формом и садржајем уздигао до опе висине, на којој садашња драматска књижевност и уметност и код других изображеных народа стоји, али да га за то ипак провеђава народни дух и ерпство, а тај једух чврсто спојен са углађеношћу европском. Под другима има „Максим“ само неколико поједињих добрих места, али кад се узме под суд као драма или трагедија, дело је то слабо и има великих мана. По трећима, драма ова одговара са свим законима драматским, износећи доста јасно на видик трагичан сукоб између јунаке части и простог поштења људског у Максиму, као јунаку драме, а с формалне стране драма је та веичављење српског духа са углађеношћу, љукошћу и неодълivoшћу талијанском. Било како му драго, еле то стоји, да се овака трагедија из дана у дан је брже допада позоришном свету, јер све главније особе стоје у тесној свези са идејом драме, која се овде представља као кажњено лакомство у живој радњи и ситуацијама пуним ефекта. Да приказ оваког дела захтева од сваког глумца да дубље загледа у своју улогу, по себи се разуме, па с тога су наши глумци имали овога вечера да врше тежак задатак, а том су задатку већином и одговорили добро промишљеном и изведеном игром својом. У улози филетиној изашла је г. М. Станишићева, почетница, по други пут на позорницу. Филета је „чудновато чељаде, сукобиште од страсти же-стоких“, а такво је чељаде тешко приказати и извештајно глумици, а у толико теже почетници. Свакако дакле мора се похвалити ревност, којом је г. М. Станишићева изводила своју улогу, у главним потезима добро обележивши страсну Талијанку, али бисмо ипак рекли, да улоге од те врсте, бар за сада, нису јоште за њу. 8

ПОЗОРИШТЕ

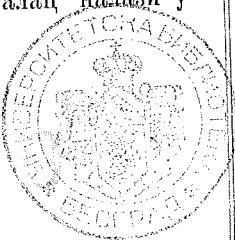
* (Играница у корист народном позоришту у Земуну.) Честите Земунчиће приредили су 1. фебруара о. г. у Земуну у дворани код „златног анђела“ играницу у корист српског народног позоришта. Оне су на ту цел скопи-ле одбор, у ком су: Г. Марија Петровића, Марија М. Ра-

дојчића, Милева пл. Рајкова, Катарина Ст. Марковића, Софија Ј. Миланковића, Христина пл. Модоша, Александра Ј. Петровића. У свом позиву веома лено веле, да вља притећи у помоћ народном позоришту, том народном мезимчути, које народу и пријателу забаву пружа и просвету међу њим шири. Живиле честите родољубиве Земунчиће и да Бог да се и друге у њих узгледаје!

* (Народно позориште у Београду.) Напли смо у „Будућности“ ову по све жалосну белешку, која ће с нама заједно за цело гастижити све пријатеље наших позоришта: „Данаас 23. јануара прикупљо се сиљни путник на станици, да иде паробродом, који је из Дунава доле путовао, а међу овима дивно је било видети, како је множина глумца и глумица испраћала свога доброг редитеља, а још бољег друга А. Бачванског, који је у чемерном стању свом од њих с богом узимао, јер је највеће благо, вид ока једног, изгубио и ради лечења у Беч отпотовати морао.“

* (Народно позориште у Београду.) У народном позоришту у Београду одређен је за месец фебруар о. г. овaj ред позоришних представа: У недељу 2-ог: „Ванда“ (први пут). — У среду 5-ог: „Вилински прсти“. — У петак 7-ог: „Лекар“, (први пут) и „Гренгоар.“ — У недељу 9-ог: „Расникућа“. — У среду 12-ог: „Дижонска лудница“, (први пут). — У петак 14-ог: „Госпође и хусари.“ — У недељу 16-ог: „Јелисавета“. — У среду 19-ог: „Два кандидата“ и „Осам дана после свадбе“, (први пут). — У петак 21-ог: „Избирачица“. — У недељу 23-ег: „Ревизор“, (у корист оболелог редитеља Бачванског.) — У среду 26-ог: „Цар Петар“ и „Шаран.“ — У петак 28-ог: „Берtram“, (први пут). — Замена: „Слапик“, „Шарлананизам“, „С поља гладац.“

* (Народно позориште у Загребу.) У народном позоришту у Загребу одређен је био од 4 до 11. јануара овај ред позоришних представа: 4-ог: „Дон Хуан“, (опера, у корист Ивана пл. Зајца, оперног управитеља). — 6-ог: „Ментор у шкрапцу.“ — 7-ог: „Севиљски берберин“, (опера) — 8-ог: „Расникућа“. — 9-ог: „Худијух Лумпаџијус вагабунду“, (постепак у $3\frac{1}{2}$ сахата после подне.) — 11-ог: „Великашица грађанског рода“, (у корист глумице Ружинке Строцијеве.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

32. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИЛАТИ 22.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТРРТАК 6. ФЕБРУАРА 1875.

ПО ДРУГИ ПУТ:

ИСТОРИЈСКА ДРАМА У 4 ЧИНА, ОД ДРА МИЛАНА ЈОВАНОВИЋА.

(П. ДЕО.)

О С О Б Е:

Ернест Август, изборни кнез хановерски	Сајевић.
Кнегиња Августа, његова жена	Ј. Маринковићка.
Ђорђе, кнез-наследник	Недељковић.
Софија, његова жена	Ј. Сајевићка.
Грофица Буш, кнегињина дворкиња	Д. Ружићка.
Кнезебекова, софијина дворкиња	Л. Хацићева.
Гроф Филип Кенигсмарк	Ружић.
Јурго, његов слуга	Добриновић.
Солиман, Турчин у ропству	Марковић.
Лајбниц, научењак на двору херцешком	Лукић.
Ла Роз, дворски лечник	Божовић.
Државни канцелар	Вујић.
Официр	Бунић.

Дворкиње, дворани, гарда и слуге. — Место: кнежев двор у Хановру. — Време: 1690.

Поштовани претплатници умољавају се, да би изволели исплатити први а сада већ и други део своје претплате или у трgovини браће Поповића или у вече на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 д. а вр. у српској народној звдружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.